
JELENKOR

Kapcsolódások hálójában

Újsághír: 13 éves leány hasba szúrta magát, mert anyja megtiltotta neki büntetésből a *Smartphone* használatát. A hírrel összefüggésben több nyilatkozat kapott szárnyra: vannak fiatalok, akik naponta több száz sms üzenetet fogadnak, s nyilvánvalóan válaszolnak is rájuk. Ellenkező esetben elvonási tünetek észlelhetők náluk: nyugtalanság, idegesség, főként attól való félelem, hogy elszigetelődnek, elveszítik vélt barátaikat.

Furcsa világ, ami észrevétlen polipként hálózza be a fiatal nemzedéket. Különösképpen azért furcsa, mert az anyagiasság uralmával szemben egyfajta spiritualitás észlelhető. A templomok kiürülnek, a hivatalos egyházak követői egyre másra vesznek búcsút történetesen a keresztyén vallástól, vagy már születésüknél fogva sincs kötődésük hozzá, amiről „gondoskodtak” vallástalan szüleik.

Ebben a szokatlannak tűnő világban mégis hiány a keresésben. Nietzsche immár klasszikussá vált kijelentésével szemben nem csökkent az istenben hívők száma, csak hogy a keresett és esetleg megtalált isten nem mindenható, nem is vonatkoztatható az egész világra, hanem amolyan kigondolt, vagy inkább kitalált „egyéni isten”, az én istene, aminek nem sok köze van a te, netán a mi istenünkhöz. Nagyon kényelmes, változtatható agykaland, fontos, hogy jelentsen valami támpontot, netán szalmaszálát a világméretű fuldoklás idején.

Ego nemzedék a címe annak a könyvnek, amely néhány hónappal ezelőtt jelent meg és a mai 14–29 éves fiatal korosztály (érték)világáról nyújt elemzést bőséges felmérési adatok eredményeiből vonva le a tanulságokat. Jobban mondva nem is azokat, hanem egyfajta látéletet nyújt a könyv. A manapság divatos közvélemény-kutatás módszereivel kérdés-felelet segítségével általában százalékban adják meg az érdeklődés arányait. A *Bernhard Heinzlmaier* és *Philipp Ikrath* szerzőpáros következtetése az el-, illetve szembefordulás a materialista-kapitalista globalizáció világával, amiben a legtöbb fiatal keresi a helyét, felépítve a saját egyéni világát, és ebben nem törődik másokkal; szövetségesei, csatlósai a barátság, partner

mezében inkább eszközök mint értékközösséget alkotó kötelékek. Az *ego* – mondhatnánk önző nemzedék – értékvilága az egymást váltó divatáramlatokhoz való alkalmazkodásban, netán az érték való rajongásban merül ki. Az egyre inkább felgyorsuló változásokban nincs állandóság, nincs folyamatosság, ezért – szintén a globalizáció kínálta tömkelegben képzetté, virtuálissá válnak a célok és érdekek, az érdeklődés képzett kapcsolódások felé irányul. Sajátságos, szinte áthidalhatatlan üresség, amikor a fiatal nemzedékek jóformán semmit sem vehetnek át szüleik, nagyszüleik amúgy is kopott, sőt, devalválódott értékrendjéből, mert már azt is kikezdte a felületesség, hézagosság. A mindennapi szükségletek kielégítésén túl alig akad kínálat, amihez tartósan visszanyúlhatnak a fiatalok.

Egészen természetesnek mondható tehát a tömegjelenséggé szabadult keresés, ami inkább ideges nyugtalanságban, képzelgésben nyilvánul meg. Ami persze a legnyugtalanítóbb, hogy minden viszonylagossá, átmenetivé vált, ugyanis nincsenek a dolgok, jelenségek fölött időtálló értékek, minden idényszerű. Ez a dinamikus világ nagyon is megfelel a fiatalok igényeinek, hiszen mit is kapnak kívülről, mit ömlesztenek beléjük a tömegtájékoztató, helyesebben – irányító szervek, mint keresd és valóítsd meg önmagad, ez azonban csak úgy lehetséges, ha állandóan változtatva a mindenkori kínálatához igazítod igényeidet, elképzeléseidet. Mindent ki kell próbálni. Szédületes mozgás, amiben a legkényelmesebb a ráhagyatkozás, tehát nem is kell annyira megerőltetnünk magunkat a keresésben, elég, ha a nap mint nap változó káprázat áradatba vetjük magunkat, bekapcsolódunk, ami manapság leginkább elektronikus úton történik.

Mivel a fiataloknak általában nem jut eszükbe semmi, a rájuk zúduló információkra hagyatkoznak, amik eleve ellentmondásosak, és harmónia, kiegyensúlyozottság helyett újabb és újabb (jel)mezbe bűjtatják őket, aminek lényege a józanság, önmérséklet kikapcsolásával a részegség, kábulat. Az anyagi világban idestova még a mindennapi élet is képzelt, a valóságról alig veszünk tudomást, és ebben egyre inkább tért hódít a szórakozás, kikapcsolódás, miközben ösztönösen belemerülünk a látszatokba. A munka, foglalkozás arra jó, hogy minél kedvezőbb anyagi feltételeket teremtsünk a szabadidő eltöltéséhez. A szerzőpáros rideg adatokra felépített meglátásai sem mutatnak távlatokat, nagyobb összefüggéseket, legfeljebb jelzik: ez van, ezek vannak. Bár egyhelyütt szóba kerül az etikai oktatás fontossága, csak hogy mi lenne ennek tárgya, ha a múlt teljesen devalválódott, a jelennek viszont alig vannak a jövőt jelző mutatói, illetve ha igen, az a jelenségek, élmények halmozása, amikor a természetes dolgok behelyettesíthetők, virtuális, képzelt személyekkel, kapcsolatokkal, amikor történetesen nem a

testek egybeolvadásában, hanem interneten élik ki szenvedélyeiket ennek a „transzcendentális“ világnak kiszolgáltatottjai?

Ez a világ Orwell „1984“-ben feltárt világa, s egyben Becket Godotjára várva belefeledkezünk abba, ami ténylegesen nincs. Minden csak filmszerűen pereg, egy a fontos, minél több élményben legyen részünk, nem törődve azzal, hogy ráhagyatkozásunk, kitárulkozásunk következtében éppen azt veszítjük el, amit tulajdonképpen kerestünk: önmagunkat. Eközben árgus szemek-fülek ólálkodnak, és figyelve a világhálózatra bocsátott gondolato-
kat, érzelmeiket, ők szabják meg, mit tehet a tehetetlen egyén. Illyés Gyula szavaival pora is neki szolgál. Nem a fizikai értelemben vett zsarnokság ez, hanem – mondjuk ki – pszichoterror. Ezt hozta a szabadság, demokrácia köntösébe bujtatott Moloch.

Bernhard Heinzlmaier – Philipp Ikrath: Generation Ego. Die Werte der Jugend im 21. Jahrhundert (Az ego nemzedéke. Az ifjúság értékei a XXI. században) Promedia Verlag, Wien, 2013, 206 old. (*Bécsi Napló*, 2014/3. sz.)

Deák Ernő